

MIRJANA PAVLOVIĆ*
KATEDRA ZA ORIENTALISTIKU
FILOLOŠKI FAKULTET
UNIVERZITETA U BEOGRADU

KRITIKA TRADICIJE U LU SJUNOVOM „DNEVNIKU JEDNOG LUDAKA”¹

*Da bi razumeo nešto moraš o tome dobro da
razmisliš.*

Lu Sjun: *Dnevnik jednog ludaka*

Napisana u periodu kulturnog, društvenog i političkog preporoda Pokreta Četvrtog maja, Lu Sjunova (鲁迅, 1881–1936) pripovetka „Dnevnik jednog ludaka” (狂人日记, 1918) predstavlja piščev ikonoklastični napad na konfucijanske etičke vrednosti i tradicionalno kinesko društvo. To je priča o čoveku koji iznenada počinje da pati od manije gonjenja i čija bolest s vremenom prerasta u sumnju da je okružen ljudožderima. Na vrhuncu paranoje, glavni junak zaključuje da je i on lično možda jeo ljude pošto živi u tradiciji ljudožderstva staroj četiri hiljade godina. U ovom radu, pokušaćemo da analiziramo Lu Sjunovu upotrebu dnevničke forme i složenog spleta simbola u ovoj pripovesti, kao i piščevu strategiju zamene uloga onih koji su pri zdravoj pameti (neosvešćene većine) i onih poremećenog uma (probudene manjine). Upravo koristeći nove narativne tehnike, Lu Sjun upečatljivo ističe razlike između tradicionalne i moderne svesti ukazujući, pritom, na potrebu da se stare civilizacijske vrednosti prevrednuju.

Ključne reči: Pokret Četvrtog maja, ljudožderska tradicija, moderna svest, nove narativne tehnike

* mirjanapav@beotel.net

¹ Ovaj tekst napisan je u okviru projekta MPNTR br. 178019: „Prevod u sistemu komparativnih izučavanja nacionalne i strane književnosti i kulture”.

Kada je u maju 1918. godine u jeku Pokreta Četvrtog maja (五四运动)² objavljena u uticajnom časopisu *Nova omladina* (新青年),³ pripovetka „Dnevnik jednog ludaka” označila je početak razvoja moderne kineske književnosti, a njenog pisca, Lu Sjuna, odredila kao važnu književnu ličnost, čija će duboka misao i inovativnost u stvaralačkom postupku i danas intrigirati teoretičare književnosti. Reč je o prvoj modernoj priči napisanoj na govornom kineskom jeziku – baihua (白话).⁴ Ono što ovu pripovetku čini modernom, međutim, nije toliko upotreba savremenog govornog jezika koliko nov način pripovedanja. U njoj se, preko haotičnog dnevnika mentalno poremećene osobe pisac žestoko i nedvosmisleno suprotstavlja konfucijanskim etičkim vrednostima i napada različite aspekte tradicionalnog kineskog društva. U ovom radu, pokušaćemo da analiziramo Lu Sjunovu upotrebu dnevničke forme i složenog spleta simbola, kao i njegovu strategiju zamene uloga onih koji su pri zdravoj pameti (neosveščene većine) i onih poremećenog uma (probuđene majnine).

Iako dnevnik kao književna forma nije novina u kineskoj književnosti s obzirom na to da na njegove tragove nailazimo u putopisima i ličnim beleškama (笔记) pisanim u dinastičkom periodu,⁵ Lu Sjun je u toj pripovetci praktično „stvorio novu formu sa subjektivnom tačkom gledišta koja dotad nije bila viđena u kineskoj dnevničkoj literaturi”, napisavši „priču sa takvim psihološkim intenzitetom” da je „nadmašio čak i svoj

² Pokret je dobio ime po studentskim demonstracijama protiv kineske vlade, održanim u Peking, 4. maja 1919, zbog prihvatanja ponižavajućih odrednica Versajskog ugovora, prema kojem je Japan dobio teritorijalna prava nad provincijom Šandong (山东). U širem smislu, Pokret Četvrtog maja jeste antitradicionalna intelektualna i kulturna revolucija za koju se može reći da je trajala od 1915. do 1925. Važan deo pokreta čini nastanak moderne kineske književnosti pisane na govornom jeziku, kao i pojava novih književnih eksperimenata, po uzoru na zapadnu književnost (više o ovome u Pavlović, 2014: 17–38).

³ Ta pripovetka objavljena je u 4. tomu, broj 5, od 15. maja. Kasnije je sabrana u Lu Sjunovoj prvoj zbirki pripovedaka *Poklič* (呐喊) iz 1923. godine.

⁴ Dosta dugo se smatralo da je „Dnevnik jednog ludaka” Lu Sjunovo prvo književno delo. On je, međutim, još 1911. godine na klasičnom jeziku napisao priču „Prisećanje prošlosti” (怀旧), koju je objavio 1913. godine u mesečnom časopisu *Proza* (小说月报, IV tom, 1) pod pseudonimom Džou Čuo (周遑). Čini se zaboravljena, ta priča nije uvrštena ni u jednu Lu Sjunovu zbirku pripovedaka sve dok nije ponovo štampana 1959. u izdanju IK Narodna književnost (人民文学出版社) u *Izgubljenim delima koja nisu štampana u antologijama* (集外集拾遗). Tu priču Jaroslav Prušek s pravom naziva „pretečom moderne kineske književnosti” (1980: 102).

⁵ Više o ta dva žanra u tradicionalnoj kineskoj književnosti u Hargett 2001: 555–565.

nominalni uzor, istoimenu Gogoljevu priču” (Lee 1987: 53).⁶ To je priča o čoveku koji iznenada počinje da pati od manije gonjenja i čija bolest s vremenom prerasta u bojazan da je okružen ljudožderima. Na vrhuncu paranoje, glavni junak zaključuje da je i on lično možda jeo ljude pošto živi u tradiciji ljudožderstva staroj četiri hiljade godina. Ludak, u stvari probuđeni pojedinac, počinje da sumnja u neprikosnovenost čitave tradicije i uvodi nov način razmišljanja i promišljanja istorije koji ide u korak sa antitradicionalnim stavovima intelektualaca Pokreta Četvrtog maja.

Dihotomiju tradicionalne i moderne svesti Lu Sjun ističe već na početku svoje pripovetke. Priča, naime, počinje uvodom na starokineskom jeziku, koji je napisao implicitni narator smirenim i gotovo ravnodušnim tonom. On nas obaveštava da je njegov prijatelj iz detinjstva nedavno bio bolestan, ali da je, pošto se oporavio, otišao u drugi grad gde čeka obećano nameštenje u državnoj službi. Pre odlaska, prijatelj je u stanju mentalnog rastrojstva napisao dva toma dnevnika koje je njegov stariji brat kasnije poklonio naratoru. Pripovedač ih je potom prepisao kako bi mogli da posluže, prema njegovim rečima, u svrhu medicinskih istraživanja. Sâm dnevnik, podeljen na trinaest odeljaka, napisan je pak na govornom jeziku, ali „zbrkano, nepovezano i s mnogo besmislica” (鲁迅 1990: 9). Pošto u njemu nisu bili naznačeni datumi, „samo se po boji mastila i razlici u rukopisu moglo videti da to nije bilo napisano odjednom” (鲁迅 1990: 9). Uvodni deo, stoga, predstavlja glas razuma i konvencionalan način razmišljanja, a tekst dnevnika drugačiji uvid u stvarnost u kome se tradicionalne vrednosti urušavaju. U vreme kada je pisana ova pripovetka klasičan kineski jezik, koji se vezivao za tradiciju koja je sputavala napredak Kine, već uveliko je bio „proglašen” mrtvim, tako da „razuman svet” iz prologa pripada prošlosti uprkos činjenici što je dnevnik napisan pre njega. Sadržaj dnevničkog zapisa na govornom jeziku odnosi se pak na moderno doba. Lu Sjun je upotrebom dva jezička modela celovito opisao opšte stanje u kineskoj kulturi i duh vremena u periodu Pokreta Četvrtog maja karakterističan po rastrzanosti između duboko ukorenjene tradicionalne svesti i novih ideja koje su progresivni intelektualci pokušavali da sprovedu. Da ustaljeni način razmišljanja nije lako promeniti, kao što nije lako manjini (oličenoj u liku Ludaka)

⁶ Iako je Lu Sjun bio inspirisan Gogoljevom pripovetkom „Dnevnik jednog ludaka”, mnogi istraživači opravdano ističu da te dve priče, osim dnevničke forme i glavne teme — opisa uranjanja pisca dnevnika u ludilo zbog represivnog društvenog sistema, nemaju mnogo dodirnih tačaka (up. Chinnery 1960: 310-311). Štaviše, Hanan je u svojoj studiji pokazao da se više književnih paralela može naći u poređenju Lu Sjunovog „Dnevnika” sa simbolističkom pripovetkom „Crveni smeh” Leonida Andrejeva o ratnim stradanjima (up. 1974: 66-68).

da ubedi većinu (široke slojeve narodne mase) u ispravnost svojih shvaćanja, pisac nam ironično predočava podatkom iz prologa da se Ludak „oporavio” od svoje bolesti. Jer, drugačiji uvid u stvarnost i u istinu o društvu toliko je mračan da ga je teško i pojmiti i prihvatiti odjednom, pa u tom kontekstu postojanje „zdravorazumskog” uvoda i Ludakovo „vraćanje u normalno stanje” služe Lu Sjunu, kao trezvenom i predostrožnom misliocu, da napravi distancu između čitaoca i izrazito revolucionarnog značenja sadržaja dnevnika.

Kakav je to drugačiji uvid u stvarnost i društveni totalitet koji zahteva kritičko promišljanje i na koji način je on prezentovan u „Dnevniku”?

Tekst dnevnika počinje autorovom konstatacijom da je mesečina te večeri izuzetno lepa i da takav prizor nije video više od trideset godina, jer je, kako je shvatio, živio pomračenog uma. Uprkos, međutim, dobrom raspoloženju, glavni junak već u narednim redovima tvrdi da mora biti oprezan pošto ga je pas porodice Džao pogledao dva puta. (鲁迅 1990: 9) Lu Sjun je u ovom izuzetno kratkom prvom odeljku uspeo da u nekoliko jezgrovitih rečenica sažme i opiše čitav osnovni konstrukt svoje priče postavivši nekoliko binarnih opozicija.

sadašnji trenutak	—————	prethodnih tridesetak godina
svetlost (mesečeva)	—————	mrak
biti zdrave pameti	—————	ludilo
ludilo	—————	biti zdrave pameti

Dakle, posmatrano iz Ludakove perspektive, on je prethodne godine svog života proveo u nekoj vrsti zaludenosti, zablude, ali sada konačno izranja iz mraka i počinje da sagledava istinu. S druge strane, nelagoda koju oseća zbog, kako mu se čini, neobičnog pogleda psa porodice Džao, ukazuje na to da imamo posla sa osobom poremećenog uma, što je već utvrdio narator prologa.⁷ Kad taj isti čudnovati pogled, u daljem tekstu će nam biti predočeno, pisac dnevnika prepozna i u očima svojih komšija, dece i nepoznatih ljudi na ulici, počinjemo da se pitamo da li tu ipak postoji neki opravdan razlog za njegovu strepnju. Preplićući metaforička i doslovna značenja Lu Sjun zapravo koristi trop ludila kao sredstvo da predstavi drugačiju stvarnost od one konvencionalno prihvaćene.⁸

⁷ U svom eseju „Lu Sjun”, jedan od najvažnijih savremenih kineskih pisaca, Ju Hua (余華. 2012, r. 1960), ističe upravo to mesto u „Dnevniku” kao izvanredan primer Lu Sjunovog umeća da u „samo jednoj rečenici uspe da opiše nečije ludilo. I neki drugi, netaalentovani, pisci koji katkad požele da njihov lik izgubi razum, posvete tome čitave strane, ali njihov lik na kraju opet deluje savršeno zdrav” (2012: 154).

⁸ Tu strategiju Lu Sjun će kasnije koristiti i u nekim drugim pričama, kao što su „Bela svetlost” (白光, 1922) i „Svetiljka koja se nikada ne gasi” (长明灯, 1925). O tome više u Shih 2001: 89.

Prelomni trenutak u kom nastaje Ludakova bolest, to jest moment u kom se on osvešćuje, označen je, videli smo, blistavom mesečinom. I u taj simbol učitana su višestruka, čak oprečna značenja. Ukoliko se uzme u obzir zapadna simbolika, koje je Lu Sjun bio svestan, Mesec, zbog svojih mena, aludira na iracionalno ponašanje. Istovremeno, u neokonfucijanskim filozofskim tekstovima to nebesko telo često se pominje kao simbol intelektualnog prosvetljenja, dok se u kontekstu budističke tradicije vezuje za jasnoću uma. Ukoliko prihvatimo da je Mesec ovde metafora za Ludakovo unutrašnje prosvetljenje, ne treba da izgubimo iz vida da je reč o svetlosti koja prodire kroz tamu, koja ovde metonimijski predstavlja društveni mrak. Stoga, koliko god da svetlost donosi olakšanje zbog „prave“ spoznaje, Ludak i dalje živi u mraku i tek sad, zahvaljujući tom istom novom uvidu, nije u stanju da se prilagodi konvencionalnom načinu života i mišljenja, kao ni da ostvari komunikaciju sa svojom okolinom, jer ono što on vidi drugi još nisu kadri da uoče.

Ludakova nesposobnost da ostvari komunikaciju i međusobno razumevanje sa ljudima oko sebe pojačana je još jednim simboličkim značenjem meseca, kao simbola usamljenosti. Sve dok se ne vrati „u kolosek“, pisac dnevnika biće neshvaćen, marginalizovan i praktično izolovan, gotovo izopšten iz društva (u trećem odeljku, na primer, Ludaka čak zaključavaju u radnoj sobi). Tu samoću, koja se „kao kakva zmija otrovnica obavijala oko moje duše“ (鲁迅 1990: 5) osećao je često i sâm Lu Sjun, što ističe u predgovoru za zbirku *Poklič* (呐喊) u kojoj je sabrana pripovetka „Dnevnik jednog ludaka“. Jer, za čoveka nastaje prava tragedija „kada digne glas među živima, ali ne dobije nikakav odgovor, ni odobravanje ni protivljenje, baš kao da je ostavljen bespomoćan na nepreglednoj ledini“ (鲁迅 1990: 5). Razočaran prijemom na koji je naišla njegova zbirka prevedenih priča deceniju ranije objavljena u Japanu i obeshrabren neuspehom Revolucije sinhai (辛亥革命) iz 1911. godine kojom je zbačen dinastički sistem, Lu Sjun se povukao u sebe i pokušao da se „prilagodi duhu vremena“ (鲁迅 1990: 6), što će biti, videli smo, i epilog njegove priče o bratu koji je „zastranio“. Posmatrano iz tog ugla, nezavidna situacija u kojoj se našao Ludak u stvari se može shvatiti kao amblem svih muka i nedoumica kroz koje prolazi prosvetitelj u pokušaju da proširi intelektualnu revoluciju.

Obuzet paranoičnim strahom da su se svi urotili protiv njega i da žele da ga pojedu, Ludak uporno pokušava da shvati zašto se okolina ponaša tako prema njemu. On donekle može da shvati preteće poglede koje mu upućuje cenjeni gospodin Džao jer je pre dvadeset godina „zgazio knjižicu s računima gospodina Starine“ (鲁迅 1990: 10), pri čemu je „gospodin Starina“ ovde očigledan simbol tradicije. Ali, ono što pisac dnevnika nije u stanju da razume jeste to što zavera protiv njega uklju-

čuje i sve one koji su doživeli da ih „lokalni sudija veže za stub srama, da ih vlastelini šamaraju, da im činovnici odvođe žene, a zelenaši nagnaju očeve i majke u samoubistvo” (鲁迅 1990: 11). Drugim rečima, Ludaku je jasno da je u pripadniku povlašćenog društvenog sloja (cenjenom gospodinu Džaou) mogao stvoriti neprijatelja zato što je njegov svojevremeni „napad” na tradiciju pretio da uruši temelje društva koje je štitilo privilegovane. Nasuprot tome, antagonizam koji oseća u pogledima onih koji su potlačeni neshvatljiv je i može se protumačiti jedino činjenicom da običan čovek živi u neznanju i da, ne shvatajući korene svoje zle sudbine, učestvuje u uništavanju svojih prosvetitelja!

Ludak dalje pokušava da pronađe odgovor u knjigama, te čita kinesku istoriju u kojoj nisu zabeleženi datumi i u kojoj se spominju samo vrlina i moral. Pošto nastavlja da čita dalje, s vremenom počinje da nazire smisao između redova i shvata da je „cela knjiga bila ispisana dvema rečima — 'jedi ljude'” (鲁迅 1990: 12). Dovodeći u vezu „vrlinu i moral” sa ljudožderstvom, Lu Sjun kritikuje nehumanu prirodu konfucijanske kulture, jer „njen tvrdokorni, često dvolični, vrednosni sistem 'izjeda' čovekov um, stvarajući pasivne, otuđene, sebične i nadasve poslušne i pokorne ličnosti” (Pavlović 2016: 259). Upravo tu leži suština njegove kritike: moral bi trebalo da nas uči da budemo bolje ličnosti, ali vrednosti za koje se zalaže konfucijanstvo u stvarnosti često poprimaju ekstreman i nehuman oblik. Štaviše, ljudi koji su okrutni prema drugima neretko su takvi zato što rigidno shvataju pravila moralnog ponašanja, koja im u tim slučajevima služe kao neka vrsta opravdanja za svoje postupke.

U petom odeljku Ludak ističe kako čak i njegov stariji brat smatra da su se ljudi poneli ispravno u situacijama opisanim u čuvenom istorijskom klasiku *Cuova objašnjenja Letopisa Proleća i jeseni* (左传), nastalom najverovatnije u V veku pre nove ere. Naime, iako je među stanovnicima Sunga (宋) vladala glad zbog opsade vojske države Ču (楚), nisu želeli da se ponize predajom, pa su „trampili svoju decu (sa drugima) i pojeli ih” (鲁迅 1990: 13), dok je kralj Đina (晋), pošto je ubio dva zarobljenika koje je smatrao zlikovcima, „pojeo njihovo meso i spavao na njihovoj koži” (鲁迅 1990: 14). Iako retki, primeri kanibalizma u prošlosti o kojima je Ludak čitao, tačnije ubeđenje njegove okoline da je takvo ponašanje ispravno, služe Lu Sjunu da istakne dugotrajnost njihovog uticaja na Kineze što za posledicu ima „bolest” čitavog društva. Jer, takvi postupci imaju svoj odjek i u sadašnjosti: u jednom selu ljudi su ubili nekog zlikovca, te ispržili i pojeli njegovo srce i jetru, sujeverno verujući da će na taj način postati hrabriji (鲁迅 1990: 11), a paradoks opravdavanja čina u kojem roditelj u ime višeg cilja žrtvuje svoje dete suprotno prirodnom instinktu da ga zaštiti, osnažen je Ludakovim razmišljanjima o sopstvenoj

majci. Njegova majka, međutim, nije protivurečila starijem sinu kada je on jednom prilikom mlađem bratu, to jest Ludaku, rekao da biti dobar sin znači da treba da odseče parče svog mesa i njime nahrani roditelje ukoliko su bolesni (鲁迅 1990: 19). Ona se nije uplitala ni kada je bila neizmerno tužna zbog preranog odlaska svoje petogodišnje kćerke za čiju smrt Ludak krivi upravo starijeg brata. Majčino ćutanje piscu dnevnika je neshvatljivo i jedino što on može da zaključi jeste to da, uprkos bolu koji oseća, majka jednostavno smatra da su postupci i nazoni starijeg sina u skladu sa moralom s obzirom na to da se sinovljeva poslušnost — sijao (孝), dakle „koren svih vrлина iz kojeg proističu sva druga učenja“ (孝经: I, 3), mora bespogovorno poštovati, što u rigidnim tumačenjima podrazumeva da je život deteta podređen životu roditelja.⁹

Pa ipak, Ludak primećuje da i među ljudožderima postoje oni koji se stide svojih postupaka i koji su shvatili da ne treba da nastavljaju sa starim praksama samo zato što je „tako bilo oduvek“ (鲁迅 1990: 17). Oni su svojom slobodnom voljom, a ne iz straha od posledica propisanih zakonom kao što je to slučaj sa većinom ljudi, odlučili da prestanu da jedu ljudsko meso trudeći se da budu dobri.¹⁰ Stoga su se razvili u „prave ljude“ (真的人). Upravo ti prosvetljeni pojedinci koji su sposobni da čine dobro, prema Lu Sjunu, treba da redefinišu stare moralne ideale i da na taj način doprinesu buđenju običnih ljudi.

No, da li je Ludak „pravi čovek“? Kraj Lu Sjunove pripovetke u stvari je prilično pesimističan ako se ima u vidu činjenica da se autor dnevnika „izlećio“ od svog ludila. Iako je shvatio nehumanu prirodu starog morala, on nema snage da dalje nosi teret teškog zadatka prosvetitelja. Stoga, Ludak nije „pravi čovek“, već je pre prorok koji najavljuje njegov dolazak. U tom pogledu, Lu Sjunov junak se često poredi sa Ničevim Zaratustom. Oba lika, kao izolovani i marginalizovani pojedinci, propagiraju neku vrstu utopije obeležene pojavom „natčoveka“, to jest „pravog čoveka“.¹¹ Pa ipak, čini se da je Lu Sjun optimističniji od nemačkog filozofa jer Ničev „natčovek“ predstavlja cilj koji ljudi tek treba da

⁹ U Pavlović 2016: 264 istakli smo da majka u tim situacijama deluje u skladu i sa konfucijanskim pravilom o tri poslušnosti (三从) koje nalaže ženi da se posle smrti oca i muža povinuje volji sina, dakle pravilom koje je očigledno u teorijskom smislu protivrečno sinovljevoj poslušnosti budući da pojam sijao ne pravi razliku između majki i očeva, već se odnosi na roditelja uopšte. Drugo, Konfucije, u stvari, nije smatrao da ta vrsta poslušnosti treba da bude apsolutna i neuslovljena (više o tome u Pavlović 2016: 263).

¹⁰ Upućujemo na Pavlović 2016 gde smo analizirali jednu drugu dimenziju Lu Sjunove pripovetke „Dnevnik jednog ludaka“ čitajući je kao piščevu filozofsku raspravu o tamnoj strani ljudske prirode i evolutivnom razvoju kako čoveka tako i čitavog društva.

¹¹ O poređenju Lu Sjunove i Ničev misli videti više u Cheung 2001.

dostignu. Ludak, kao što primećuje Li Oufan, „veruje da ljudi *sada* i *ovde* mogu postati pravi ljudi tako što će evoluirati zahvaljujući sposobnosti da steknu moć da razmišljaju i da budu dobri” (1987: 56; naš kurziv).

Osvrnimo se još jednom Lu Sjunovom predgovoru za zbirku „Poklič”. Izgubivši borbeni „entuzijizam i mladalački žar”, kineski pisac stoji pred mučnom dilemom da li da nastavi da piše i o tome razgovara sa svojim prijateljem:

„Zamisli jednu gvozdenu kuću bez ijednog prozora i maltene neuništivu. U njoj čvrstim snom spava gomila ljudi koja će se ubrzo ugušiti. No, pošto će umreti u snu, neće osetiti nikakav bol. E sad, ako vikneš iz sveg glasa pa probudiš nekoliko njih koji imaju lakši san, da li misliš da bi tim nesrećnicima učinio dobro time što bi im dozvolio da pate zbog svesti o neumitnosti predstojeće im smrti?”

„Ali ako su se neki od njih probudili, onda ne možeš da kažeš da nema nade da će se ta gvozdena kuća srušiti.”

Istini za volju, uprkos nekim mojim čvrstim uverenjima, nada se, ipak ne može otpisati, jer ona leži u budućnosti. Ja lično nisam imao nijedan dokaz da pobijem njegovu tvrdnju da nada, može biti, postoji. I tako sam mu napokon obećao da ću napisati nešto, a rezultat je moja prva priča, „Dnevnik jednog ludaka”. (鲁迅 1990: 7)

Iako prilično skeptičan u pogledu mogućnosti da se svest „uspavanih” Kineza a potom i čitava konstrukcija kineskog društva, upečatljivo oličena u metafori gvozdene kuće, značajnije promeni, te uprkos trenutnim razočarenjima, nedoumicama i unutrašnjim previranjima, Lu Sjun, kao jedan od „pravih ljudi”, ipak ne odustaje od borbe. On, međutim, izlaz ne vidi toliko u revolucionarnim prevratima koji često nisu temeljni (na primer, zbacivanje poslednje kineske dinastije Čing i osnivanje republike 1911. godine) ili pak u prenatrpanom i preterano idealističkom raskidu sa tradicijom u maniru Ibzenove Nore koju su mladi Kinezi u vreme Pokreta Četvrtog maja verno sledili¹², koliko u istrajnoj i upornoj borbi prvo na individualnom planu, potom u okviru porodice i najzad na planu čitavog društva.

Ljudi se, naime, poput Ludaka, moraju putem duboke i iskrene introspekcije promeniti tako što će prevrednovati, zatim nanovo definisati moral i etičke norme i na kraju postupati u skladu s novim vrednostima. S obzirom na to da se ne može „od svakog očekivati da bude borac, vrlo je važno delovati i na neki miran način”, a pod tim Lu Sjun podrazumeva da se „uz pomoć roditeljskog autoriteta oslobode deca” (鲁迅 2005: 204), gde bi roditelji ravnopravno tretirali decu i vaspitavali ih da ne ponavlja-

¹² Više o tome u Pavlović 2014: 96-124.

ju greške starijih. „Dnevnik jednog ludaka” zapravo se završava gotovo očajničkim vapajem da se deca spasu (鲁迅 1990: 19), koji se može čitati kao upozorenje savremenima, ali i kao najava bolje budućnosti. Jer, decu treba učiti da ne postanu ljudožderi kako bi mogla da nadmaše starije generacije i stvore bolje društvo. S druge strane, roditeljski autoritet se na ovom mestu može poistovetiti „sa autoritetom države kada je reč o odraslima” (Gledić 2011: 78). Što će reći, zadatak je države da putem edukacije i neprestanog podizanja svesti ljudi, kao i posredstvom zakonodavstva uvede nove vrednosti i napredne ideje u društvo.

Lu Sjuna su prevashodno zanimali kineska tradicija i mentalitet kineske nacije, ali je on svojim pronicljivim i ostrim uvidima, te inovativnim i krajnje modernim pripovedačkim postupkom u ovoj pripovesti problem Kineza svoga vremena podigao na nivo univerzalnog. I danas, posle sto jedne godine otkako je napisana, ova groteskna priča jednako je aktuelna uprkos civilizacijskom progresu postignutom tokom proteklog veka. Jer, savremeno društvo, usled globalizacije i tehnološkog napretka, pred nas postavlja pitanja i izazove koja traže nova preispitivanja i vrednovanja.

Literatura

- Cheung, Chiu-Yee. 2001. *Lu Xun – the Chinese “Gentle” Nietzsche*. Peter Lang Pub. Inc, Frankfurt.
- Chinnery, J. D. 1960. The Influence of Western Literature on Lü Xùn's 'Diary of a Madman'. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London*, Vol. 23, No. 2, pp. 309–322.
- Gledić, Jelena. 2011. Should Nora Leave the Iron House? Revolution and Individual Action in a Collectivist Society Based on Constant Change. *Revista de Estudos Chineses, Instituto Português de Sinologia, Lisboa, Porto*, Número 7, pp. 73–8.
- Hanan, Patrick. 1974. The Technique of Lu Hsun's Fiction. *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 34, pp. 53–96.
- Hargett, James M. 2001. Travel Literature, Sketches. *The Columbia History of Chinese Literature*. ed. Victor Mair. New York: Columbia University Press, pp. 555–565.
- Lee, Leo Ou-fan. 1987. *Voices from the Iron House – A Study of Lu Xun*. Indiana University Press, Bloomington.
- 鲁迅. 2005. 娜拉走后怎样. 鲁迅全集, 第4卷. 北京:人民文学出版社. 199–205.
- 鲁迅. 1990. 鲁迅小说集. 北京: 人民文学出版社.
- Pavlović, Mirjana. 2014. *Moderna kineska drama i Ibzen*. Beograd: Geopoetika.
- Pavlović, Mirjana. 2016. „The 'Literature of Humanity': The Case of Lu Xun's *Diary of a Madman*. In *From Humanism to Meta-, Post- and Transhuman-*

- ism?*, eds. Irina Deretić and Stefan Lorenz Sorgner. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, pp. 257–267.
- Prušek, Jaroslav. 1980. *The Lyrical and the Epic: Studies of Modern Chinese Literature*. Bloomington: Indiana University Press.
- Shih, Shu-Mei. 2001. *The Lure of the Modern: Writing Modernism in Semicolonial China, 1917–1937*. Berkeley and Los Angeles, California: University of California Press.
- 孝经. Dostupno na Internet sajtu: www.guoxue.com/jinbu/13jing/xiaojing/xiaojing001.htm. Pristupljeno: 15. 10. 2017.
- 余華. 2012. 十个词汇里的中国. 台北: 十個詞彙裡的中國. 麥田出版社。

THE CRITICISM OF TRADITION IN LU XUN'S
DIARY OF A MADMAN

Summary

Written in the period of the May Fourth Movement, Lu Xun's (鲁迅, 1881–1936) short story *Diary of a Madman* (狂人日记, 1918) represents the author's iconoclastic attack on traditional Confucian morality and ethical values. It is a story of a man who suddenly begins to suffer from persecution complex, and whose illness, in the course of time, leads him to believe that he is surrounded by cannibals. At the climax of his paranoia, the main character concludes that he also might be a "man-eater," as he lives in a society burdened with a four thousand year-old tradition of cannibalism. This presentation will try to analyze Lu Xun's use of the diary form and a complex set of symbols that underlies this short story, as well as the author's use of role reversal strategy that enables him to present the sane as an unconscious majority, and the mentally insane as the awakened minority. By using innovative narrative techniques, Lu Xun strikingly accentuates the distinction between traditional and modern consciousness, and at the same time calls for the reevaluation of the established social and cultural values.

Key words: May Fourth Movement, cannibalistic tradition, modern consciousness, innovative narrative techniques